

Una biòloga busca una identificació fàcil de la dolorosa malaltia, que moltes dones pateixen durant anys sense diagnòstic

Una prova ràpida per a l'endometriosis

La investigadora Eva Colás al laboratori que dirigeix al Vall d'Hebron Institut de Recerca (VHIR)

CÉSAR RANGEL

MARTA RICART
Barcelona

Almenys deu de cada cent dones en edat fèrtil pateixen endometriosis i, així i tot, encara és una patologia poc visibilitzada, és normalitzada per molts metges i moltes dones. No se'n sap la causa ni té cura, i hi ha molt camí per fer en la millora del diagnòstic i el tractament. En això està treballant la biòloga Eva Colás Ortega, de l'hospital Vall d'Hebron de Barcelona.

I per això la Fundació BBVA li ha atorgat una de les beques Leonardo per a projectes innovadors en ciència i cultura, d'entre les 60 concedides aquest 2022 (es van presentar 884 sol·licituds). La beca està dotada amb 40.000 euros i té una vigència d'un any i mig.

Colás és des del 2017 la cientí-

fica principal del Grup d'Investigació Biomèdica en Ginecologia del Vall d'Hebron Institut de Recerca (VHIR), que treballa per ampliar el diagnòstic molecular i la medicina personalitzada en ginecologia, en col·laboració amb aquest servei de l'hospital i aprofitant els casos de les pacients que tracta. La biòloga, nascuda a Barcelona el 1982 i amb 15 anys d'experiència en investigació en càncer d'endometri, comença amb la beca un projecte per trobar un test diagnòstic simple i no invasiu de l'endometriosis.

Aquesta patologia pot ser molt dolorosa i causar infertilitat. S'origina quan trossos de teixit, com ara l'endometri, que recobreix l'úter quan hi ha un embaràs, creixen sense que hi hagi gestació i fora de la matriu. Pot ser entorn de l'úter, als ovaris o adherències als intestins i la bufeta. No se sap la causa d'aquesta anòmala expansió del

teixit intrauterí (una teoria podria ser que es va dipositant durant els cicles mensuals dins de l'organisme sagnat, com el que s'expulsa en la regla). Però és una malaltia infradiagnostificada. Algunes vegades no presenta símptomes, però altres vegades el dolor, les rampes abdominals, poden ser molt incapacitants. I comencen als 20 anys o abans, però es triga una mitjana de set a nou anys a diagnosticar el mal per la irrellevància que se sol donar al dolor menstrual.

Tampoc no hi ha cap cura ni tractament específic per a la malaltia. Es tracta amb analgèsics el dolor, es fan servir anticonceptius per aturar el cicle menstrual temporalment o es recorre a la cirurgia per extreure el teixit (pot créixer una altra vegada).

Colás no parteix de zero en la investigació. El seu equip ha desenvolupat un kit molecular

per diagnosticar el càncer d'endometri. Va fundar la filial MiMark, que es dedica a crear i comercialitzar un test diagnòstic per a aquest càncer a partir de biomarcadors (proteïnes) relacionats i identificats als fluids ginecològics en estudis clínics.

"Aquests fluids tenen un potencial enorme, ofereixen molta informació. Per això pensem que al fluid cervical hi pot haver biomarcadors semblants de l'endometriosis", explica Colás. Si s'identifiquen, permetrien crear un test diagnòstic fàcil, ràpid i menys invasiu, en què n'hi hauria prou amb agafar una mostra del fluid del coll uterí en una citologia. Ara, per diagnosticar l'endometriosis es recorre a proves com ara una ressonància, un TAC i una laparoscòpia i biòpsia.

Malgrat que sembla simple, no és fàcil identificar els biomarcadors que puguin revelar de manera fiable que hi ha la

malaltia o fins i tot pronosticar si serà més o menys agressiva. "Per sort, la proteòmica (estudi de les proteïnes) està cada dia més avançada en coneixements i tecnologia", diu la biòloga. L'equip preveu fer una caracterització del proteoma de pacients amb endometriosis i comparar-lo amb els de dones que no tenen la patologia per identificar proteïnes relacionades amb la malaltia.

En el càncer d'endometri, el test que elabora MiMark també pretén substituir diagnòstics

Colás ja desenvolupa un test de biomarcadors en fluid ginecològic per al càncer d'endometri

més invasius, com ara la histeroscòpia i ja diagnosticar el càncer a la visita en què la dona va al ginecòleg perquè té sagnats anormals (un 90% de casos no seran càncer, solen ser altres problemes).

Colás explica que, des que va acabar la carrera, va tenir clar que volia fer ciència translacional, que es pogués traduir en un termini relativament curt en millores per als pacients. "Això és molt motivador, i més si es tracta de temes de salut de la dona", diu. Creu que la medicina encara pot millorar molt en les patologies que afecten només la dona. A més, va triar investigar un càncer menys usual que el de mama, en què encara hi ha molta cosa per explorar, però a què es dediquen molts menys fons. Aconseguir recursos és un maldecap per als científics, i per això agraeix la beca Leonardo, perquè a l'endometriosis encara arriben menys fons per investigar.

L'equip de Colás ha obert igualment línies d'investigació per mirar de millorar el tractament d'aquesta patologia. Ha començat a desenvolupar models d'assaig a partir de cèl·lules de pacients amb endometriosis. Es creen les cèl·lules al laboratori i s'hi aniran investigant possibles fàrmacs.●